

Uddannelses- og Forskningsministeriet
Bredgade 40-42
1260 København K

hoeringssvar@ufm.dk

Høring over udkast til lovforslag om gennemførelse af elementer fra aftale om reform af universitetsuddannelserne i Danmark m.v.

Den 3. september 2024
Sagsnr. S-2024-814
Dok.nr. D-2024-29695
bba/

AKADEMIKERNE

THE DANISH CONFEDERATION
OF PROFESSIONAL ASSOCIATIONS

Akademikerne har fra Uddannelses- og Forskningsministeriet modtaget udkast til lovforslag om gennemførelse af elementer fra aftale om reform af universitetsuddannelserne i Danmark til høring. Akademikerne har udsendt udkast til lovforslaget i høring i medlemsorganisationerne og skal på den baggrund fremkomme med bemærkninger.

Nørre Voldgade 106, 1. sal
DK - 1358
København K.

E ac@ac.dk
W www.ac.dk

Indledende bemærkninger

De seneste ugers offentlige debat har sat en tyk streg under, at der er meget på spil med reformen af universitetsuddannelser. Det handler om uddannelseskvalitet, samfundets mangel på højtuddannet arbejdskraft, attraktive kandidatuddannelser, og så handler det om fundamentet for en stærkere dansk økonomi og et mere robust samfund i fremtiden.

Reformen er langt fra ambitionerne om at koble erhvervsliv og uddannelse tættere sammen. Reformen gør det modsatte. Faktisk gør den os alle fattigere. Det er bekymrende, og tempoet på reformarbejdet risikerer at koste Danmark dyrt på den lange bane. Det er også bevæggrund for, at Akademikerne sammen med DI, Dansk Erhverv og DSF på høringsdagen i fællesskab appellerer til, at reformen får den tid, den skal have, før den rulles ud over Danmark.

Generelle bemærkninger

Akademikerne konstaterer med undren, at ministeriet har sendt lovforslaget i høring, inden Kandidatudvalget har færdiggjort sit arbejde, og på et tidspunkt hvor bærende elementer af reformen ikke er på plads, ligesom der ikke foreligger en samlet plan for udmøntning.

Akademikerne har, ligesom flere centrale aktører i erhvervslivet, efterspurg, at der i Kandidatudvalgets arbejde bliver gennemført den ind-

dragende dialog som forudsat i den politisk aftale. Dette er ikke sket endnu. Lovbehandlingen påbegyndes således uden involvering og dialog om, hvordan der kan skabes attraktive og levedygtige uddannelsesmodeller, der kan realisere reformaftalens ambition om, at hver femte studerende fremover skal optages på en erhvervsrettet kandidatuddannelse.

Akademikerne har støttet den politiske ambition om flere erhvervsrettede kandidatuddannelser. Så meget desto mere er Akademikerne forundret over, at den erhvervsrettede kandidatuddannelse med virksomhedsforløb (EKV), der i den politiske aftale er tænkt som en variant af den fleksible erhvervskandidatuddannelse, ikke indgår i lovforslaget.

Kandidatudvalgets delrapport viser, at EKV'en er afgørende for at kunne nå op på en omlægningsprocent på 20 pct. for de fleksible erhvervskandidatuddannelser, men også at en levedygtig EKV kræver en løsning på de begrænsninger, der relaterer sig til ikke mindst en snæver reformøkonomi.

Det er derfor Akademikernes opfattelse, at der er behov for en politisk intervention for at få reformen tilbage på sporet. Akademikerne skal opfordre til, at det lovforberedende arbejde sættes i bero så forligskredsen får tid til at genbesøge reformaftalen. Dette med henblik på at få justeret den reformøkonomiske ramme, der for nærværende hindrer de levedygtige og brugbare erhvervsrettede uddannelsesmodeller.

Specifikke bemærkninger

Fleksible erhvervskandidatuddannelser

Det fremgår af lovudkastet, at den fleksible erhvervskandidatuddannelse ikke er SU-berettiget, uagtet at dette ikke fremgår af den politiske aftale. Da EKV'en, i henhold til den politiske aftale, er en variant af den fleksible erhvervskandidatuddannelse, skabes der hermed usikkerhed om, hvorvidt EKV'en, der kombinerer fuldtidsstudie og deltidsstudie, reelt set opgives, uagtet at den er del af den politiske aftale.

Det er i Akademikernes optik afgørende, at man ikke med lovudkastet afskærer muligheden for en levedygtig EKV, som variant af den fleksible erhvervskandidatuddannelse. En uddannelsesmodel, der kombinerer fuldtidsstudie, der er SU-berettiget, med deltidsstudie på erhvervskandidatlignende vilkår, dvs. med lønnet beskæftigelse, skal fortsat kunne være del af et fremtidigt kandidatlandskab. Akademikerne skal derfor opfordre til, at det kommer til at fremgå, at fuldtidsstudie på eksempelvis en EKV er SU-berettiget.

I lovudkastet foreslås, at universiteterne som noget nyt vil få mulighed for at udbyde erhvervskandidatuddannelser som selvstændige afrundede uddannelsesforløb, dvs. uden en tilsvarende godkendt heltidskandidat.

Reelt betyder dette, at erhvervskandidatstuderende på selvstændige afrundede erhvervskandidatforløb ikke nødvendigvis kan færdiggøre deres uddannelse, hvis samarbejdet med virksomheden ophører, idet de ikke vil have adgang til den tilsvarende heltidskandidat, men alene en "beslægtet heltidskandidat". Akademikerne finder det dybt problematisk, at erhvervskandidatstuderende gives forskellige rettigheder og vilkår afhængig af typen af erhvervskandidatuddannelse.

Akademikerne finder det samtidig problematisk, at det foreslås, at hvor universitetet udbyder såvel 75 ECTS som 120 ECTS heltidskandidatuddannelser indenfor samme fagområde, vil de erhvervskandidatstuderende alene have mulighed for at skifte til en heltidskandidat på 75 ECTS.

En sådan bestemmelse vil ramme studerende, der er optaget på en 120 ECTS erhvervskandidat, men som af forskellige årsager må opgave samarbejdet med virksomheden. Årsager, som den studerende ikke har indflydelse på. Akademikerne finder, at en sådan bestemmelse klart forringer erhvervskandidatstuderendes rettigheder i forhold til gældende lovgivning samt gør erhvervskandidatvejen mere usikker og mindre attraktiv.

Akademikerne skal i forlængelse heraf henlede opmærksomheden på, at frafaldet på første år på erhvervskandidatuddannelserne er over dobbelt så højt som på heltidskandidatuddannelserne. Derudover eksisterer et stort skyggetal i form af de studerende, der dropper ud af erhvervskandidatuddannelsen for at overgå til den tilsvarende heltidskandidat. Dette frafald fra erhvervskandidaten tæller teknisk ikke med som frafald, da disse studerende fortsat er indskrevet på universitetet.

Lovforslaget lægger op til, at de studerende på en erhvervskandidat på 120 ECTS får 6 år til at færdiggøre uddannelsen mod de normerede 4 år. Ligeså at studerende på en erhvervskandidat på 75 ECTS får 4 år til at færdiggøre uddannelsen mod de normerede 2 år. Akademikerne er enig i det hensigtsmæssige i lidt mere fleksible rammer og finder, at der her er fundet en god balance mellem fleksibilitet og hensynet til, at de studerendes faglige viden ikke risikerer at blive forældet undervejs i studiet.

I tråd med reformaftalens intention finder Akademikerne, at de fremtidige fleksible erhvervskandidatuddannelser bør være kendetegnet ved, at de studerende får mulighed for at koble teori med praksis. Derfor finder Akademikerne det ærgerligt, at lovudkastet beskriver erhvervskandidatuddannelsen som en "erhvervskandidatuddannelse på særlige vilkår for

personer i sideløbende beskæftigelse" og "hvor den studerende arbejder og uddannelser sig parallelt", som det stå formuleret i lovudkastet. Akademikerne finder denne beskrivelse af erhvervskandidaten for uambitiøs og ikke i overensstemmelse med reformaftalens intention. Det fremgår således af forligstillægget fra 24. august 2023, at den erhvervskandidatstuderende skal sikres relevant akademisk arbejde. Akademikerne finder, at det bør fremgå af lovudkastet, at der skal være tale om relevant akademisk beskæftigelse for studerende på erhvervskandidatuddannelsen.

Det fremgår af lovudkastet, at universiteterne får mulighed for at udbyde erhvervskandidatuddannelser med en normering på 75 ECTS til 120 ECTS. Akademikerne finder, at der lægges op til en unødigt kompleksitet i kandidatlandskabet og skal derfor opfordre til, at "til" ændres til "og", således at en erhvervskandidatuddannelse kun kan være normeret til 75 ECTS eller til 120 ECTS.

Det fremgår af lovforslaget, at en erhvervskandidatuddannelse "kan tilrettelægges så den varierer mellem fuldtidsbeskæftigelse og fuldtidsstudie, halv- eller helårnorm." En sådan uddannelsesmodel tager ikke højde for, at de studerende i perioder med fuldtidsstudie ikke vil have et forsørgelsesgrundlag, da de hverken er i beskæftigelse eller har adgang til SU.

Samtidig er det vanskeligt at forestille sig, at arbejdsgivere vil være indstillet på at give løn til en erhvervskandidatstuderende, de ikke kan råde over. Akademikerne vurderer derfor en sådan uddannelsesmodel urealistisk, da den hverken vil være attraktiv for studerende eller arbejdsgivere.

Akademikerne støtter forslaget om at fjerne det nuværende loft over antallet af udbudte erhvervskandidatuddannelser og har ingen bemærkninger hertil.

Bachelors retskrav

Det fremgår af Kandidatudvalgets delrapport, at "da de nye kandidatuddannelser forventes at blive udviklet og godkendt i perioden 2025-2027, vil det for nogle kommende studerende kunne være tilfældet, at den kandidatuddannelse, som deres bacheloruddannelse giver retskrav til, endnu ikke er færdigudviklet og administrativt godkendt."

Akademikerne finder den valgte model for problematisk for de studendes retsstilling og som et eksempel på en uhensigtsmæssig forceret hastighed i reformimplementeringen. Det er ikke rimeligt, at studerende i årene fremover ikke vil kunne vide, hvilken kandidatuddannelse de har retskrav på.

Udkastet til lovforslag er endvidere meget upræcist formuleret i forhold til de studerendes retskrav på optag på kandidatuddannelsen. Akademikerne skal opfordre til, at det meget klart fremgår af lovteksten, sådan som politisk intenderet i reformaftalen, at der ikke bliver ændret på de retlige rammer for de studerendes retskrav. Det betyder i Akademikerne optik, at det klart skal fremgå, hvilken kandidatuddannelse den enkelte bacheloruddannelse har retskrav på, herunder om det er en 75 ECTS-kandidatuddannelse eller en 120 ECTS-kandidatuddannelse.

Betegnelse for de nye kandidatuddannelser på 75 ECTS

Der foreslås med lovforslaget, at titlen på de nye kandidatuddannelser på 75 ECTS afspejler, at der er tale om en kandidatgrad. Betegnelsen "cand.", efterfulgt af den latinske betegnelse for den enkelte uddannelse, foreslås derfor at finde anvendelse for kandidatuddannelser på 75 ECTS ligesom for kandidatuddannelser på 120 ECTS.

Akademikerne er enig i vigtigheden af klart at få signaleret, at kandidatuddannelser på 75 ECTS netop er kandidatuddannelser uagtet omfang og tilrettelæggelse, idet en anderledes titel vil kunne signalere A/B-uddannelser og dermed A/B-hold blandt fremtidige studerende og dimittender.

Så meget desto mere finder Akademikerne det uforståeligt og unødvendigt, at lovudkastet samtidig foreslår mulighed for at fastsætte "regler om en betegnelse for kandidatuddannelser på 75 ECTS-point, som adskiller uddannelserne fra kandidatuddannelserne på 120 ECTS-point."

Akademikerne kan ikke se relevansen af en sådan titeltilføjelse, men mener, at det vil være i modstrid med reformaftalens ånd, fordi den netop risikerer at signalere A/B-uddannelser og dermed A/B-hold blandt de studerende og dimittender.

Prækvalificering og godkendelse

Det fremgår af lovforslaget, at den gældende godkendelses- og prækvalificering sættes ud af kraft i perioden 2025-2030 med en såkaldt solnedgangsklausul pr. 31. december 2031. Begrundelsen herfor er, at der i perioden forventes at skulle udvikles 100-200 nye uddannelser som følge af reformen, hvilket betyder et stort, ekstraordinært antal nye uddannelser, der skal godkendes i de kommende år.

Lovudkastet lægger op til en midlertidig foranstaltning, der betyder, at det i årene 2025-2030 vil være universiteterne selv, der vurderer uddannelsens relevans og arbejdsmarkedets behov, ligesom det vil være Uddannelses- og Forskningsministeriet, der sagsbehandler universiteternes ansøgninger om godkendelse.

Endvidere fremgår af lovforslaget, at "den særlige godkendelsesprocedure vil rette sig mod uddannelser, der oprettes eller tilpasses som led i implementering af reformaftalen", samt at "øvrige nye universitetsuddannelser vil som hidtil være omfattet af de almindelige regler om prækvalifikation og godkendelse."

Igen skal Akademikerne advare om konsekvenserne ved en meget presset og forceret reformimplementering. Akademikerne finder det problematisk, at lovforslaget tilsidesætter de studerendes berettigede forventning om, at de er optaget på en universitetsuddannelse, der er relevant for det danske arbejdsmarked.

Det bør, i Akademikernes optik, være en skærpende omstændighed, at der er tale om nye typer kandidatuddannelser, som skal kunne noget andet, og være noget andet, end de nuværende 120 ECTS-kandidatuddannelser. Men også, at der i sagens natur er tale om uddannelser, der ikke for nærværende er erfaring med på arbejdsmarkedet. Det skærper endnu mere behovet for at sikre en tilstrækkelig vurdering af uddannelserne, herunder i dialog med aftagere.

Sektordimensionering

Det fremgår af lovudkastet, at man vil styre sektordimensioneringen på baggrund af tilskuddet op til maksimumrammen for tilgang. Da ikke alle uddannelsessøgende tager imod den tilbudte studieplads, er udfordringen for universiteterne, at de kan blive nødsaget til at tilbyde 5-10 pct. flere pladser end maksimumrammen tilsiger for at undgå tomme pladser.

Akademikerne finder, at der hermed skabes risiko for, at flere end maksimumrammen for tilgang faktisk tilgår uddannelserne, og at universiteterne i så fald får færre midler pr. studerende at bedrive uddannelse for. Alt andet lige vil det betyde en kvalitetsforringelse af uddannelserne. Det lader sig gøre for de uddannelser, der for nuværende er underlagt ledighedsbaseret eller uddannelsesspecifik dimensionering, men skalaen bliver en væsentlig anden, når det drejer sig om den samlede tilgang. Med væsentligt højere økonomiske risici for universiteterne til følge.

Akademikerne skal samtidig minde om, at der ikke foreligger noget empirisk grundlag, der understøtter, at en sektordimensionering vil skabe en bedre balance i optaget på videregående uddannelser, som bl.a. nævnes som ambition med dimensioneringen i reformaftalen. Analyse fra Akademikerne baseret på registerdata fra Danmarks Statistik viser eksempelvis en yderst begrænset effekt, idet kun 4,3 pct. af de afviste ansøgere til en universitetsuddannelse begynder på en af de fire store velfærdsuddannelser.

Ligeledes viser analyse fra DM, at den ledighedsbaserede dimensionering, der har medvirket til en reduktion i optaget på universiteterne, ikke har haft en indflydelse på de studiesøgendes søgemønstre på overordnet plan. Der er lige så mange, der har søgt universiteterne, og færre, der har søgt de velfærdsrettede professionsbacheloruddannelser, selvom der har været færre pladser at søge på universiteterne.

Akademisk overbygningsuddannelse

Med lovforslaget foreslås en afvikling af den akademisk overbygningsuddannelse og den erhvervsakademiske overbygningsuddannelse. Dette med begrundelsen om at undgå unødigt kompleksitet i uddannelseslandskabet.

Akademikerne er forstående over for, at man som konsekvens af nye 75 ECTS-kandidatuddannelser afvikler den akademiske overbygningsuddannelse på 60 ECTS, da reformen i sig selv skaber en hidtil uset kompleksitet i kandidatlandskabet som man beder arbejdsgivere og uddannelsessøgende om at kunne overskue.

Afsluttende bemærkninger

Universitetsreformen vil langt ud i fremtiden få store konsekvenser for samfundets produktivitet og velstandsudvikling. Så meget desto mere finder Akademikerne det bekymrende, at der ikke er tilvejebragt et tilstrækkeligt overblik over økonomien i reformen.

Der foreligger alene en beregning fra Finansministeriet fra 2023 af velstandstabet ved sektordimensioneringen. Sektordimensionering på 8 pct. vil ifølge beregningen give et permanent velstandstab på 13 mia. kr. årligt, når reformen er fuldt indfaset i 2075. Det er et beløb af en størrelsesorden, der kræver langt større opmærksomhed og varsomhed.

Dertil mangler fortsat en beregning i forhold til den del af reformen, der handler om at forkorte og omlægge 30 pct. af kandidatuddannelserne. Dette er problematisk. En overslagsberegning baseret på de principper, som Reformkommissionen og De Økonomiske Råd tidligere har benyttet, viser, at denne del af reformen kan indebære et stort tocifret milliardtab i form af tabt velstand. Det er helt afgørende, at de langsigtede økonomiske konsekvenser af reformen analyseres, så forligspartierne har den relevante og fornødne viden om konsekvenserne af reformen.

Universiteternes kandidatuddannelser bidrager markant til produktiviteten i Danmark. Det bør derfor være et centralt reformhensyn, at universiteterne også i fremtiden kan leve op til deres samfundsopgave om at levere velkvalificerede og efterspurgte kandidater til det danske sam-

fund og erhvervsliv. Akademikerne skal gentage appellen om, at hastigheden tages ud af reformen og at rammerne for reformøkonomien bliver genbesøgt.

Side 8 af 8

Med venlig hilsen

Birgit Bangskjær

D: 22495855

E: bba@ac.dk